

پدر و نقش‌هایی فراتر از تامین مالی خانواده

پدر در خانواده علاوه بر مسئولیت تامین مالی، وظیفه تربیت و برقراری رابطه عاطفی با فرزندان را به عهده دارد، اما امروزه تغییر سبک زندگی عامل غفلت از این مسئولیتها شده است.

پدر در خانواده علاوه بر مسئولیت تامین مالی، وظیفه تربیت و برقراری رابطه عاطفی با فرزندان را به عهده دارد، اما امروزه تغییر سبک زندگی عامل غفلت از این مسئولیتها شده است.

خبرگزاری مهر؛ گروه جامعه- ساناز باقری راد؛ از تصورات دوران کودکی مان گرفته تا تصویرهای ذهنی و واقعی بزرگسالی، همگی ترسیمی از مردی قدرتمند، شجاع و حامی به نام پدر است. فردی که هرگاه احساس بی پناهی کرده ایم، اولین امیدمان متوجه او بوده و با یادآوری نام پدر دلگرم شده ایم. پدر برای تمام کودکان امروز و دیروز تقدسی خاص داشته و حسابش از تمامی آدم‌های زندگی مان جدا است. فردی که از کودکی تا بزرگسالی پسران، قهرمان‌ترین مرد روی زمین و تا آخر عمر برای دختران، امن‌ترین پشت و پناه است و در نهایت به عنوان ستون خانواده، تمامی غم‌ها و مشکلات را به دوش می‌کشد اما خم به ابرو نمی‌آورد.

در تمامی ادیان و فرهنگ‌ها پدر به عنوان یکی از کلیدی‌ترین و اساسی‌ترین افراد در بنیان خانواده محسوب می‌شود. می‌توان گفت تمامی فرهنگ‌ها بر نقش مرد به عنوان عمود و مدیر خانواده اتفاق نظر دارند. از این رو برای مردان در خانواده با توجه به نقش و جایگاه آن‌ها، مسئولیت و وظایف گوناگونی تعریف شده است. شاید بر اساس عرف مهم‌ترین وظایف مردان یا پدران تامین مایحتاج خانواده و رزق رزق آوری باشد. اما مسئولیت‌های دیگر یک مرد در زهدان خانواده در جایگاه پدر، مواردی فراتر از نان آوری است که به تبعه مدرنیته یا پیروی از مدل‌های غربی از آن غافل شده ایم. تربیت فرزندان یکی از مهم‌ترین وظایف پدران است که اهمیت آن کم‌تر از تامین امرار و معاش نیست.

در آموزه‌های دینی نیز همواره به نقش پدر در تربیت کودکان به اندازه نقش مدیریت مالی مرد تاکید شده اما به جهت غفلت از این آموزه‌ها، امروزه این مسئولیت کم‌تر برای پدران و مردان تبیین شده و بسیاری از آنان تأثیر خود در خانواده را به حضور سطحی و تامین مالی محدود کرده‌اند.

این در حالی است که چه از منظر آیات و روایات و چه از لحاظ روانشناسی، از جمله وظایف مرد و پدر علاوه بر تامین مالی خانواده نقش مستقیم در تربیت، رشد و ارتباط عاطفی با فرزندان است. به طوری که در بسیاری از روایات نقل شده از پیامبر اکرم (ص) به لزوم تعامل مادر و پدر در ارتباط با فرزندان تاکید شده است. حتی از دیدگاه روانشناسی نیز تصویر پدر در ذهن کودکان تقریباً از سال‌های اولیه ارتباط وی با پدر شکل می‌گیرد و تا سال‌ها در تصورات فرزند باقی می‌ماند. در نتیجه ارتباط پدر با فرزند بسیار در شکل‌گیری این تصویر اهمیت داشته و حتی از دوران خردسالی نیز نباید تمام مسئولیت‌های تربیتی و اخلاقی فرزندان بر مادران معطوف شود.

اهمیت مسئولیت پدر در تربیت فرزندان بیش از نان آوری است

در این خصوص رقیه سادات شجاعی مدرس دانشگاه و کارشناس خانواده در گفتگو با مهر گفت: متأسفانه در جامعه امروز نقش پدران در تربیت فرزندان تقریباً کم‌رنگ شده است. در فرهنگ و آموزه‌های دینی، پدر به عنوان یک الگوی اخلاقی و عملی برای پسران و منبع عاطفی و ابزار محبت به دختران محسوب می‌شود اما امروزه تقریباً این نقش‌ها کم‌رنگ شده و پدران غالب مسئولیت خود را تامین مالی خانواده و فرزندان می‌دانند. در واقع بسیاری از پدران مسئولیت تربیت فرزندان را به مادر خانواده محول کرده و تصور می‌کنند به صرف نان آوری دیگر نقشی در رشد یا ارتباط عمیق با فرزندان خود ندارند.

شجاعی با اشاره بر علت این امر گفت: یکی از علل کم‌توجهی این است که همواره نقش تربیت به مادران در جامعه معطوف شده و حتی بزرگان، روحانیون و رسانه‌ها نیز همه مسئولیت‌های داخل خانه را متوجه مادر دانسته‌اند و این موضوع باعث شده تا نتوانیم به پسران القا کنیم که آن‌ها هم در خانواده وظایفی غیر از نان آوری دارند. در واقع به میزانی که بر وظیفه تامین مالی خانواده توسط مرد تاکید شده، بر مسئولیت وی در تربیت فرزندان تاکید نشده است.

وی افزود: متأسفانه رسانه‌ها و نهادهای فرهنگی نیز به درستی به تبیین مسئولیت‌های پدر در بطن کانون خانواده

نپرداخته اند. این در حالی است که پدر از جهات مختلف باید الگویی برای پسر و مرکز سیراب کردن دختر از محبت و عاطفه باشد اما در جامعه امروز درگیر شدن افراد با مسائل خارج از خانه و باعث شده تا پدران تصور کنند پول درآوردن و تأمین هزینه های فرزندان تنها مسئولیت های آنها است.

ضعف رسانه و تلویزیون در تبیین وظایف پدر

این کارشناس خانواده ضعف رسانه و سینما را یکی از علل کم رنگ شدن نقش معنوی پدران در کانون خانواده خواند و اظهار داشت: متأسفانه رسانه ها، تلویزیون، سینما و فیلم و سریال های ما نتوانسته اند نسبت به ترسیم نقش پدر به عنوان یکی از ارکان تربیت فرزندان و منبع ارتباط عاطفی و اخلاقی با آن ها موفق عمل کنند. در طول سال های اخیر سریال ها و فیلم های سینمایی بسیار معدودی در زمینه نشان دادن پدران به عنوان ستون خانواده و فردی که همه می توانند به آن تکیه کنند ساخته شده و اغلب پدران را افرادی درگیر شغل و نان آوری نشان داده که تمامی مسئولیت های داخل خانه را به دوش مادر انداخته است.

شجاعی ادامه داد: از سوی دیگر حتی برنامه های فرهنگی، اخلاقی و مذهبی تلویزیون و رسانه ها نیز به این امر توجه نداشته و در خصوص نقش پدران تنها به مسائل مادی پرداخته اند. در واقع تاکنون برنامه مفید و چشم گیری در تلویزیون نداشته ایم که در آن حتی کارشناسان خانواده و کارشناسان دینی با توجه به مسائل علمی، روانشناسی و آموزه های دینی بر تأثیر جایگاه پدر در تربیت فرزندان و الگو بودن وی برای دیگر اعضای خانواده تأکید کنند.

توجه پدر به دختر، عامل کاهش آسیب های اجتماعی

اما با نگاهی به توصیه های اسلام در حوزه تربیت فرزندان و نحوه برخورد پدر با آن ها، با نکات ظریفی برمی خوریم که بی توجهی به آن ها را می توان علل بسیاری از معضلات اجتماعی جامعه دانست. تفکیک شیوه رفتاری با فرزند دختر و پسر از سوی پدر یکی از مهم ترین تأکیدات دین و فرهنگ ما محسوب می شود و در این میان رفتار پیامبر اکرم (ص) با دختر خود، حضرت فاطمه (س)، یکی از بهترین الگوها و مصادیق قابل ذکر است. طبق فرمایشات پیامبر اکرم (ص) حتی زمانی که پدری از بیرون یا مسافرت به خانه می آید ابتدا باید به فرزند دختر خود توجه کرده و حتی در حد سوغاتی کوچک، فرزند خود را مورد محبت قرار دهد و به فرموده ایشان، دلیل این امر نیاز بیش تر دختران به توجه و محبت است که این محبت ابتدا باید از سوی محارم به ویژه پدر به دختران منتقل شود تا فرزند به محبت های خارج از خانه روی نیاورد.

به طور کل همواره در احادیث به لزوم ابراز محبت پدر نسبت به فرزندان دختر تأکید شده و پدر به عنوان سر منشأ سیراب کردن دختران از نیازهای عاطفی معرفی شده است. چراکه در صورتی که دختران در محیط خانواده محبت و توجه لازم را دریافت کرده باشند، در فضای جامعه به محبت های پوچ خارج از خانه روی نیاورده، انتخاب های آگاهانه تر خواهد داشت و در نهایت به آسیب های اجتماعی دچار نخواهند شد.

مادران در تربیت فرزندان تنها مانده اند

در این دراین باره سید محسن میر طالبی روانشناس مذهبی و استاد دانشگاه در گفتگو با مهر، درباره نقش پدر در خانواده گفت: در اسلام پدر به عنوان مسئول و سرپرست خانواده مطرح شده و باید در تمام ابعاد خانواده نقش پر رنگی داشته باشد این در حالی است که در غرب این نقش تقریباً به مادر منتقل شده است.

میرطالبی با بیان اینکه در اسلام علاوه بر وظیفه نان آوری، بر مسئولیت پدر نسبت به تربیت فرزندان نیز تأکید شده است، بیان کرد: الگوپذیری و الگوگیری از پدر برای پسران و ارتباط عاطفی با دختران یکی از مهم ترین مسئولیت های پدر در خانواده است. به علاوه حضرت محمد (ص) با الگوی رفتاری خود با دختر بزرگوارشان، نشان دادند که نه تنها تفاوتی میان فرزند دختر و پسر نیست بلکه باید نسبت به دختران با مهربانی و لطافت بیش تری نیز رفتار شود.

وی تصریح کرد: متأسفانه در جامعه امروزی به دلیل مدرنیته و استقلال مالی اعضای خانواده نقش پدر در تربیت فرزندان کم رنگ شده و تبعیت کافی از وی در فضای خانواده وجود ندارد و نتیجه آن را نیز می توان در خروجی تربیتی کودکان و نوجوانان مشاهده کرده چراکه مادر برای تربیت نیاز به همیاری پدر داشته و وقتی این کمبود ایجاد می شود، شاهد ضعف های تربیتی در جوانان امروزی هستیم.

این روانشناس نقش رسانه و فضای مجازی را در تقویت جایگاه پدر در خانواده بسیار مؤثر خواند و عنوان کرد: رسانه ها از قبیل رسانه های جمعی، تلویزیون، سینما، آموزه های کتب درسی و به ویژه فضای مجازی می تواند بسیار به فرزندان و توجه و احترام آنان به پدر و هم چنین توجه دوباره مردان به مسئولیت های خود مؤثر باشد. باید از طریق آموزش های مستقیم و غیر مستقیم همچون انیمیشن هایی برای کودکان، موجب تعامل بیشتر فرزندان با پدران شده و با تکرار این آموزه های برای مادر و پدران، مسئولیت های آن ها را دوباره برایشان تبیین کنیم.

با نگاهی به آمار آسیب های اجتماعی، می توان ریشه بسیاری از آن ها را در کمبود محبت در خانواده به ویژه نسبت به دختران عنوان کرد. حال که در آستانه سال نو و روز پدر قرار داریم، بهتر است هم فرزندان بار دیگر احترام و الگوپذیری از پدران را سرلوحه خود قرار داده و هم مردان با توجه بیش تر به مسائل درون خانواده و بهبود یا تجدید ارتباط خود با فرزندان کانون خانواده را به اولین پناهگاه فرزندان تبدیل کنند.